

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2010:B7

Harakers hembygdsgård

- Rödfärgning av bodlänga inom projektet Hus med historia

Antikvarisk medverkan

Harakers prästgård 1:2
Harakers socken
Västmanlands län

Lisa Skanser

Harakers hembygdsgård - Rödfärgning av bodlänga inom projektet Hus med historia

Antikvarisk medverkan

Harakers prästgård 1:2
Harakers socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM 100009

Lisa Skanser

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlskatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
Fax 021-13 20 76
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2010

Omslagsfoto: Rödfärgning pågår. Foto: Vlm_kmvLS-430 taget av Lisa Skanser, Västmanlands läns museum.

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Lisa Skanser, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-85395-70-5

Inledning

Harakers hembygdsgård ligger strax öster om Harakers kyrka. Hembygdsföreningen ansökte år 2010 om byggnadsvårdbidrag för att rödfärga en bodlänga som föreningen äger. Ansökan gjordes i samband med projektet "Hus med historia" som är en särskild satsning på hembygdsgårdarnas byggnader.

Bodlängan från 1700-talet representerar lokal byggnadskultur och utgör ett pedagogiskt exempel på äldre tiders byggnadssätt. Den är uppställd intill prästgården och har en miljöskapande betydelse genom att den bidrar till gårdsmiljön.

Länsstyrelsen i Västmanlands län beviljade bidrag på 23 000 kr för åtgärden i beslut daterat 2010-04-26 dnr 434-331-10. Målningsarbeten genomfördes mellan 10 och 18 augusti 2010. För antikvarisk medverkan i ärendet utsåg ägarna Västmanlands läns museum. Antikvarisk expert var antikvarie Lisa Skanser som även sammanställt rapporten.

Historik

Den aktuella byggnaden är en bodlänga som uppfördes under 1700-talet på Ulfsta gård. Den skänktes till hembygdsförening som lät timra upp den intill Harakers prästgård och invigning av boden ägde rum 1994¹.

Kartan visar Harakers prästgård och bodlängan är markerad med en röd ring. Utdrag ur digitala fastighetskartan.

¹ Pressklipp Västmanlands nyheter 1994-06-10. VLMs arkiv.

Beskrivning

Boden flankerar gårdsplanen framför Harakers prästgård, vilken idag fungerar som församlingshem. Byggnaden inrymmer hembygdsmuseum med snickarverkstad och mangelbod. Dessutom har inventarier från en handelsbod och ett skomakeri från Abelsberg iordningställt. Tvärs över gårdsplanen är ett skolmuseum inrymt i prästgårdens flygelbyggnad. Bodlängan och skolmuseet hålls öppet vid flera tillfällen under året då föreningen arrangerar publika aktiviteter och träffar.

Boden är uppförd i timmer i en och en halv våning med fyra separata bodar i bottenvåningen. På fasaden finns en dubbeldörr och tre enkeldörrar, svartmålade. På norra och södra fasaden finns mindre spröjsade fönster. Fönsterfoder, dörrromfattningar och vindskivor är vitmålade. Byggnaden vilar på plintar av huggen natursten. Taket är belagt med enkupigt lertegel. Över dörrarna är hängrännor av urholkad gran upphängda. Fasaderna är rödfärgade. Avfärgning av fasaderna samt övriga målningsarbeten gjordes senast i samband med att byggnaden flyttats och nyuppförts. Den vita färgen på fönsterfodren, dörrromfattningarna och vindskivorna samt hängrännorna är ett tillägg som hembygdsföreningen gjort i samband med byggnadens flytt. Fotografier tagna vid byggnadsinventeringen 1977 visar att vindskivor och foder hade samma kulör som fasadfärgen, dvs rödfärgade, och att endast fönstrens bågar var ljusst målade. Traditionellt sett var det bostadshuset som målades i rött med vita snickerier medan ekonomibygnaderna endast var rödfärgade.

Bodlängan på Harakers prästgård fotograferad 18 augusti 2010. Foto: Vlm_kmvLS-434.

Bodlängan på Ulfsta gård fotograferad 23 augusti 1977. Foto: A.C. Roos.

Skador

Boden var vid besiktningstillfället i gott skick och inte i behov av några akuta renoveringsåtgärder. Rödfärgen på timret hade flagnat och fasaderna var i behov av rödfärgning.

Bod före ommålning. Foto från Västmanlands läns museums besiktning 14 januari 2010.

Genomförda arbeten

Bodens fasader borstades från löst sittande färg och avfärgades med inköpt äkta Falu rödfärg. Vid målningsarbetena inköptes även färg till fönster, vindskivor, dörrar och luckor. Dörrarna målades i Teknos husfärg ”Ranch” vilket är en alkydoljefärg med linolja. Fönster, vindskivor och dörrfoder målades med Teknos ”Tranemo Äkta Linoljefärg” innehållande kokt linolja och zinkvitt pigment. Samtliga arbeten genomfördes i egen regi av föreningens medlemmar.

Harakers hembygdsförening arrangerade en publik aktivitet på kvällen den 11 augusti. Rödfärg kokades på plats under handledning av Bertil Bertilsson och 12 deltagare slöt upp.

Grundrecept på 50 kg rödfärg (från Falun)
räcker till ca 150 kvm:
33 liter vatten
2,5 kg vetemjöl
10 kg rödfärgspigment
1 kg järnvitriol
4 kg linolja

Recept på provkokning:
10 liter vatten
0,8 kg vetemjöl
3 kg rödfärgspigment
0,3 kg järnvitriol

Om linolja tillsätts skall den utgöra 6-8%

Anvisningar till provkokningen: Koka upp 8,5 liter vatten. Rör ut mjölet i resterade 1,5 liter vatten och vispa ner det i vattnet. Låt koka under omrörning i 15 min. Tillsätt pigment och järnvitriol. Koka under omrörning i 30 min. Tillsätt av linolja, koka då ytterligare i 15 min under omrörning. Tillsätt ev 2 dl såpvatten för bättre emulgering (lösning) av linoljan.

I samarbete med Västmanlands hembygdsförbund arrangerade även hembygdsföreningen ett kurstillfälle den 24 augusti. Kursledare var målare Herbert Sander och han berättade om traditionella färgtyper, tillredning och målning.

Löst sittande färg borstas bort. Foto: Vlm_kmvLS-426.

Rödfärgning. Foto: Vlm_kmvLS-429.

Resultat

Målningsarbetena på Harakers hembygdsförenings bodlänga har skett enligt länsstyrelsens beslut och godkänns ur antikvarisk synvinkel.

Bod efter ommålning. Foto: Vlm_kmvLS-433.

Bod efter ommålning. Foto: Vlm_kmvLS-435.

Litteratur och källor

Västmanlands läns museums arkiv. Pressklipp Västmanlands nyheter 1994-06-10.

Västmanlands läns museums arkiv. Byggnadsinventering 1977, Västerås kommun, Harakers socken.

Administrativa uppgifter

Västmanlands läns museums dnr: VLM 100009

VO Kulturmiljö; projektnr: 3-10-127

Länsstyrelsen dnr: 434-331-10

Fastighetsbeteckning: Harakers prästgård 1:2

Landskap: Västmanland

Län: Västmanland

Socken: Harakers socken

Kommun: Västerås

Ägare-beställare: Harakers Hembygdsförening
c/o Bo Lindkvist
Broarna 3
730 50 Skultuna

Antikvarisk kontroll: Västmanlands läns museum
Antikvarisk expert Lisa Skanser
Karlgatan 2
722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · Fax: 021-13 20 76 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-85395-70-5